

Sygn. akt VU 6145/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant stażysta Iwona Jasińska

po rozpoznaniu w dniu 9 czerwca 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim

sprawy z wniosku A. K. (1)

z udziałem E. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział wT.

o zwrot nienależnego świadczenia

na skutek odwołania A. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział wT.

z dnia 24 lipca 2014 r. sygn. (...)

1. **oddala odwołanie,**

2. **zawarty w protokole rozprawy wniosek wnioskodawczyni A. K. (1) o umorzenie należności przekazuje organowi rentowego celem merytorycznego rozpoznania.**

Sygn. akt VU 6145/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 lipca 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zobowiązał A. K. (1) do zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej za okres od 1 lutego 2010 roku do 31 stycznia 2013 roku w kwocie 35 961,79 złotych oraz odsetek za okres od 26 lutego 2010 roku do 24 lipca 2014 roku w kwocie 13700,39 złotych. W uzasadnieniu podał, że w wyżej wymienionym okresie wnioskodawczyni pobierała rentę rodzinną pomimo przerwania nauki.

Od decyzji powyższej odwołała się w dniu 11 sierpnia 2014 roku A. K. (1). Skarżąca przyznała, że nie zawiadomiła ZUS o przerwaniu nauki, ale zarzuciła decyzji błędne przyjęcie, że nienależnie pobrane przez nią świadczenia stanowi połowę przyznanej renty rodzinnej, a nie tylko 5% wypłaconej renty rodzinnej. Wskazując na powyższe skarżąca podniosła, że ZUS poniósł tylko minimalną stratę, gdyż renta była wypłacana w wysokości dla dwóch osób uprawnionych w wysokości po 2x 45% na osobę to jest 90% , a wysokością renty, która przysługiwała samej matce skarżącej E. K. wynosiłaby 85%.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wnosił o oddalenie odwołania.

Na rozprawie w dniu 9 czerwca 2015 roku E. K. zgłosiła swój udział w sprawie jako zainteresowana i przyłączyła się do stanowiska wnioskodawczyni.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

A. K. (1), urodzona dnia (...), pobierała rentę rodzinną po zmarłym w dniu 13 maja 2001 roku ojcu A. K. (2). W spornym okresie do renty rodzinnej były uprawnione dwie osoby, a mianowicie A. K. (1) i jej matka E. K..

(okoliczności niesporne)

W decyzji przyznającej prawo do renty rodzinnej oraz kolejnych decyzjach dotyczących wysokości świadczenia wnioskodawczyni była pouczana o obowiązku informowania o wszelkich okolicznościach mających wpływ na prawo do renty rodzinnej, w tym m. in. o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły przez osobę, która ukończyła 16 lat. Została pouczona także o tym, jakie świadczenie traktowane jest jako nienależne oraz o obowiązku jego zwrotu.

(dowód: decyzje ZUS z dnia 18 czerwca 2001 roku k.30, 10 lutego 2004 roku k. 114, 7 września 2004 roku k. 140, 14 września 2007 roku k. 171, 15 września 2008 roku k.176, 13 marca 2009 roku k.177 w aktach ZUS)

W dniu 17 lutego 2005 roku A. K. (1) złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. dyspozycję przekazywania renty rodzinnej oraz korespondencji jej dotyczącej na nazwisko i adres matki E. K.. Od tego dnia ZUS przekazywał korespondencje dotyczącą przedmiotowego świadczenia na adres upoważnionej.

(dowód: dyspozycja wypłaty k.162 w aktach ZUS)

Decyzją z dnia 15 września 2009 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M. wstrzymał od dnia 1 września 2009 roku wypłatę renty rodzinnej A. K. (1), gdyż ustały uprawnienia. Jednocześnie poinformował wnioskodawczynię, że wznowienie wypłaty nastąpi po nadesłaniu zaświadczenia szkolnego na rok 2009/2010 w terminie 30 dni. W decyzji z dnia 2 października 2009 roku organ rentowy przeliczył wysokość renty rodzinnej przysługującej na rzecz jednej uprawnionej E. K..

(dowód: decyzja ZUS z dnia 15 września 2009 roku k.178, decyzja ZUS z dnia 2 października 2009 roku k.187-188 w aktach ZUS)

W dniu 24 października 2009 roku A. K. (1) wniosła o przedłużenie prawa do renty i jednocześnie złożyła zaświadczenia, iż dniem 10 października 2009 roku rozpoczęła studia niestacjonarne na Politechnice (...) w Ł. na Wydziale Organizacji i (...) na (...), a planowany termin zakończenia studiów przypada na roku 2013.

(dowód: zaświadczenie k.189 w aktach ZUS)

Decyzją z dnia 19 listopada 2009 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M. ustalił wysokość renty rodzinnej przysługującej dla dwóch osób A. K. (1) i E. K. i określił wysokość renty przysługującej dla jednej osoby.

(dowód: decyzja ZUS z dnia 19 listopada 2009 roku k.190-191 w aktach ZUS)

W dniu 16 stycznia 2010 roku A. K. (1) złożyła pisemną rezygnację ze studiów na Politechnice (...). O fakcie tym wnioskodawczyni nie poinformowała organu rentowego.

(dowód: zaświadczenie k.214 w aktach ZUS)

Decyzją z dnia 13 lutego 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.wstrzymał od dnia 1 lutego 2013 roku wypłatę renty rodzinnej A. K. (1), z powodu ukończenia przez nią 25 lat. Jednocześnie przeliczył wysokość renty rodzinnej przysługującej na rzecz E. K..

(dowód: decyzje ZUS z dnia 15 września 2009 roku k.205-206 w aktach ZUS)

W dniu 16 czerwca 2014 roku wpłynęło do organu rentowego pismo - zaświadczenie z Wydziału Organizacji i (...), z którego organ rentowy powziął wiadomość o rezygnacji przez wnioskodawczynię ze studiów z dniem 16 stycznia 2010 roku.

(dowód: zaświadczenie k.214 w aktach ZUS)

W dniu 24 lipca 2014 roku organ rentowy ujawnił nadpłatę renty rodzinnej na rzecz A. K. (1) za okres od 1 lutego 2010 roku do 31 stycznia 2013 roku w wysokości 35961,79 złotych oraz odsetki za okres od 26 lutego 2010 roku do 24 lipca 2014 roku w kwocie 13 700,39 złotych.

(dowód: notatka w sprawie ujawnienia nadpłaty k.218, decyzja ZUS z dnia 24 lipca 2014 roku k.220 w aktach ZUS)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Stan faktyczny w sprawie jest niesporny. Niesporne jest, iż wnioskodawczyni w dniu 16 stycznia 2010 roku z rezygnowała ze studiów na Politechnice (...) w Ł. i o fakcie tym, a zatem o zaprzestaniu nauki w szkole w rozumieniu art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013r. poz. 1440 z późn. zm.), nie poinformowała ZUS.

Podkreślić przy tym należy, iż wnioskodawczyni była pouczona o okolicznościach powodujących utratę prawa do renty rodzinnej, jak również o obowiązku powiadomienia ZUS o wszelkich okolicznościach mających wpływ na prawo do tego świadczenia. Stosowne pouczenia w tym zakresie zawarte były w kolejnych decyzjach dotyczących przyznania świadczenia i jego wysokości. Dlatego też uznać należało, że wnioskodawczyni została prawidłowo pouczona o okolicznościach warunkujących pobieranie prawa do renty rodzinnej. Nawet bowiem nie zaznajomienie się z pouczeniem, czy też błędne zrozumienie prawidłowego obciąża świadczeniobiorcę (por. Komentarz do art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, [w:] K. Antonów, M. Bartnicki, Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz, LEX).

Biorąc pod uwagę całokształt okoliczności sprawy należało zatem podzielić argumentację ZUS, iż pobrane przez wnioskodawcę świadczenie rentowe w okresie od 1 lutego 2010 roku do 31 stycznia 2013 roku było świadczeniem nienależnym i jako takie podlegało obowiązkowi zwrotu w trybie określonym w art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wypłata renty rodzinnej była bowiem uzależniona od kontynuowania przez A. K. (1) nauki, o czym wnioskodawczyni była informowana wielokrotnie przez organ rentowy w decyzjach rentowych, które kierowane była na adres upoważnionej osoby - matki E. K.. Wnioskodawczyni miała zatem świadomość, że prawo do renty rodzinnej przysługuje tylko w przypadku kontynuowania nauki w szkole nie dłużej niż do 25 roku życia i że jest zobowiązana zawiadomić organ rentowy o zaprzestaniu lub przerwaniu nauki. Wnioskodawczyni wielokrotnie realizowała zresztą ten obowiązek, gdyż przedkładała organowi rentowemu zaświadczenia o kontynuowaniu nauki w okresie wcześniejszym. Pomimo tej wiedzy nie zawiadomiła organu rentowego, że w dniu 16 stycznia 2010 roku złożyła pisemną rezygnację ze studiów na Politechnice (...). Nie rozpoczęła też po tej dacie nauki w innej szkole, co spowodowało, że podstawa prawna renty rodzinnej odpadła, a wobec świadomości tego faktu przez skarżącą, pobrana przez nią w spornym okresie renta rodzinna była świadczeniem nienależnym.

Wbrew twierdzeniom skarżącej, że nawet w przypadku nie pobrania przez nią tej renty, organ rentowy i tak byłby zobowiązany do wypłaty na rzecz jej matki E. K. renty rodzinnej w wysokości 85%, świadczenia, nie było podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji w sposób wskazany w odwołaniu. Zgodnie bowiem z art. 74 ust. 1 wskazanej na wstępie ustawy wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna, z uwzględnieniem ust. 2-4. Renta ta podlega podziałowi na równe części między uprawnionych (ust. 2). Art. 74 ust. 3 stanowi natomiast, że w razie ujawnienia okoliczności powodujących konieczność dokonania podziału renty rodzinnej po raz pierwszy lub zmiany warunków dotychczasowego podziału renty ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych organ rentowy

dokonuje podziału świadczenia od miesiąca ujawnienia tych okoliczności. Przepisy art. 129 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

Wobec niekwestionowanego stanu faktycznego, do rozważenia pozostało jedynie, czy ujawnienie pobrania przez A. K. (1) jako jedną z osób uprawnionych do renty rodzinnej nienależnego świadczenia prowadzi „automatycznie” do ponownego podziału renty za ten sam okres pomiędzy pozostałych uprawnionych.

Jeżeli w okresie pobierania renty rodzinnej ujawnią się okoliczności, które uzasadniają ustanie jej podziału, to zgodnie z art. 74 ust. 4 stosuje się art. 133 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych świadczenie w nowej wysokości powinno zostać wypłacone nie wcześniej niż od miesiąca ujawnienia wspomnianych okoliczności.

Te regulacje prawne wykluczają dokonanie z mocą wsteczną ponownego podziału świadczenia pomiędzy osoby uprawnione do renty rodzinnej, za okresy, w których jedna z osób uprawnionych nienależnie pobrała przypadające na nią równą część renty rodzinnej. Ujawnienie pobrania przez jedną z osób uprawnionych do części renty rodzinnej nienależnego świadczenia nie prowadzi „automatycznie” do ponownego podziału renty rodzinnej za ten sam okres pomiędzy pozostałych uprawnionych, jak chce skarżąca w niniejszej sprawie (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 września 2006 roku , III AUA 983/05, OSA 2007/2/8 i z dnia 13 grudnia 2007 roku, III AUA 2497/06, OSA 2008/3/8). Sąd w tym zakresie podzielił również pogląd wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18.08.2010r., w sprawie o sygn. akt III AUa 476/10, w którym Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że zgodnie z art. 73 i 74 w związku z art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS zwrot nienależnie pobranej renty rodzinnej, przysługującej kilku osobom, powinien odpowiadać wysokości kwoty, o którą został bezpodstawnie uszczuplony Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, a nie jedynie wysokości różnicy pomiędzy kwotą renty rodzinnej przysługującej dwóm osobom a kwotą tej renty przysługującej jednej osobie. W uzasadnieniu cytowanego wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, że osoba, która nienależnie pobierała nieprzysługujące jej równe części renty rodzinnej jest zobowiązana do zwrotu całości nienależnie pobranych części renty rodzinnej (art. 74 ust. 2 w związku z art. 138 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach), bez możliwości wstecznego ustalenia nowej wysokości lub nowego podziału tego świadczenia na pozostałych uprawnionych, ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych za okresy przypadające przed miesiącem ujawnienia okoliczności uzasadniających ponowne ustalenie wysokości i ponowny podział renty rodzinnej. Oznacza to, że zobowiązanie do zwrotu całości nienależnie pobranych części renty rodzinnej przez osobę, która utraciła prawo do tego świadczenia, nie prowadzi do ponownego ustalenia wysokości lub podziału renty rodzinnej przysługującej pozostałym osobom uprawnionym do tego świadczenia za okresy, które przypadają przed miesiącem ujawnienia okoliczności powodujących konieczność dokonania ponownego ustalenia wysokości lub podziału renty rodzinnej. W takim stanie rzeczy uprawniona do renty rodzinnej matka A. K. (1) może jedynie dochodzić od niej na zasadach ogólnych wyrównania szkody polegającej na nieuzyskaniu z winy sprawcy szkody renty rodzinnej do wysokości przysługującej im w myśl art. 73 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie Sądu w świetle powyższych regulacji zasadne jest przyjęcie, że ustalenie renty rodzinnej na rzecz jednej osoby uprawnionej w nowej wysokości powinno nastąpić poczynając od miesiąca, w którym doszło do ujawnienia faktu zaprzestania nauki przez drugą osobę uprawnioną, co też organ rentowy uczynił w decyzji z dnia 2 października 2009 roku, kiedy A. K. (1) nie nadesłała zaświadczenia ze szkoły i w decyzji z dnia 13 lutego 2013 roku, kiedy ukończyła ona 25 lat.

Sąd podzielił stanowisko Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2010 roku, II UK 235/09, OSNP 2011/17-18/235, że osoba, która nienależnie pobrała część renty rodzinnej, jest zobowiązana do zwrotu całości wypłaconych świadczeń, bez możliwości wstecznego ustalenia nowej wysokości lub nowego podziału renty ze względu na zmianę liczby osób uprawnionych za okresy przypadające przed miesiącem ujawnienia okoliczności uzasadniających ponowne ustalenie wysokości lub ponowny podział renty rodzinnej. W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że renta rodzinna, tak jak wszystkie inne świadczenia z ubezpieczenia społecznego, jest przyznawana, zmieniana lub ponownie ustalana w zasadzie na wniosek osób uprawnionych, a z urzędu tylko w razie uzyskania przez organ rentowy wiadomości o okolicznościach powodujących konieczność zmiany dotychczasowego podziału renty rodzinnej.

W odniesieniu do renty rodzinnej potwierdzają to dodatkowo wyraźnie unormowania zawarte w art. 74 ust. 3 ww. ustawy (por. także Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz pod redakcją B. Gudowskiej i K.Ślęzaka, C.H. Beck, 2013, Legalis).

Pobranie nienależnego świadczenia z ubezpieczeń społecznych rodzi obowiązek nie tylko zwrotu samego świadczenia, ale także odsetek od tego świadczenia, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego (art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych Dz.U. z 2013 r. poz. 1442 ze późn. zm.). Stosownie do treści art. 84 ust.11 powołanej wyżej ustawy tylko osoba , która zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczenia albo wstrzymania jego wypłaty, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, nie ma obowiązku zapłaty odsetek od nienależnie pobranego świadczenia. W niniejszej sprawie skarżącej nie dotyczy w/w przepis, ponieważ nie poinformowała ona organu rentowego o rezygnacji z nauki.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, uznał odwołanie za nieuzasadnione i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak sentencji.